

TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA SOTSIOPSIXOLOGIK MUNOSABATLARNING ROLI

Zulayho Saminjonova

Farg'ona davlat universiteti amaliy psixologiya yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada mamlakatimizda ziyorat turizmi sohasini rivojlantirishda amalga oshirilgan islohotlar, hozirda turizm sohasini rivojlantirishda nimalarga ko'proq e'tibor qaratish kerakligi, islohotlarni amaliyotga tatbiq etishda sotsiopsixologik munosabatlarning roli qay darajada ekanligi haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: turizm, ehtiyoj, Maslou piramidasi, talab

Turizm bugungi kunda dunyo mamlakatlari xizmat ko'rsatish sohasining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Turizm sohasi o'zining ko'p qirrali tarkibi bilan jamiyat hayotining barcha sohalariga ta'sir o'tkazmoqda. Jumladan, transport tarmoqlari, yo'l qurilishi, mehmonxonalar, umumiy ovqatlanish korxonalari, kommunal xo'jalik, maishiy xizmat ko'rsatish, servis sohasi, savdo tarmoqlari va h.k. Turizmni rivojlantirish bir vaqtning o'zida o'ziga xos dam olish, hordiq chiqarish, ko'ngil ochar maskanlar industriyasini tashkil etib, o'z o'rnida sayyohlarga sifatli xizmat ko'rsatish bilan bog'liq bir qator sohalarni qamrab olgandir.

Mamlakatimizda „O'zbekturizm“ Milliy Kompaniyasining vujudga kelishi va bu tashkilotning 1993-yili Butunjahon turizm tashkilotiga a'zo bo'lib kirishi O'zbekiston turizmi taraqqiyotida qo'yilgan dastlabki ulkan qadamlardan biri bo'lgan. Respublikada xalqaro turizmni yangi bosqichga ko'tarish va samarali faoliyat ko'rsatishga mos keladigan yangi shart-sharoit va mexanizmlar vujudga keldi. Ayniqsa O'zbekiston tarixi turizmining rivojlanishida „Buyuk Ipak Yo'li“ ning tutgan o'rni va mohiyati nihoyatda cheksiz bo'lgan. 1995-yil iyun oyida respublika prezidenti „Buyuk Ipak Yo'lining tiklanishida O'zbekiston Respublikasining ishtirokini faollashtirish va Respublikada xalqaro turizmni rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida“ gi farmonga imzo chekdi. 1995- yil oktabrida Toshkent shahrida „Ipak Yo'lida turizm“ nomi bilan birinchi turistik yarmarka o'tkazilgan. Shundan beri bunday yarmarka har yili o'tkazib kelinmoqda.

O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish va uni yangi bosqichlarga ko'tarish borasida, eng avvalo ko'xna madaniy va arxitektura yodgorliklariga boy bo'lgan Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi markazlar ustida to'xtab o'tish o'rinlidir. Bu shaharlarda jahon ahlini xayratga soluvchi va lol qoldiruvchi qadimgi tarixiy yodgorliklar nihoyatda ko'p. Ko'p mamlakatlarda O'zbekistonning ana shu

shaharlari mashhurdir. Bu shaharlarda qad ko'targan qurilish san'ati xoriydan kelgan turistlarni hayratga soladi. O'zbekistonning ana shu tarixiy shaharlarini bemalol, „Sharqning javohirlari“ deb atash mumkin.

2017- yilda O'zbekistonda sayyohlikning alohida sohasi bo'lgan ziyorat turizmini rivojlantirish va jahonga tanitish bo'yicha tizimli ishlar boshlab yuborildi. Jumladan, 2017 yil 16 avgustda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, „2018-2019 yillarda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida“gi qarori e'lon qilingan. Bu hujjat O'zbekistonga sayohat qilishni yengillashtirish, turizm infratuzilmalarini rivojlantirish va yangi turistik obyektlarni tashkil etishga qaratilgan edi.

Turizm sohasini rivojlantirishni sotsiopsixologik munosabatlarga aloqasini aytadigan bo'lsak, ko'p jihatlarni ehtiyoj bilan bog'lash mumkin. Har qanday odam o'z hayoti davomida qandaydir u yoki bu narsaga ehtiyoj sezadi. Psixologlar odamlarni kuzata turishib, ehtiyoj harakat motivlari bo'lib xizmat qiladi, degan xulosaga kelganlar. Buni A. Maslouning „Ehtiyojlar piramidasi“ orqali tushuntiradigan bo'lsak, piramidada dastlabki pog'onalarining asosida fiziologik ehtiyojlar yotadi. Fiziologik ehtiyojlarning me'yorda qondirilishi kishida yana boshqa ehtiyojlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Ushbu piramidaning uchinchi pog'onasidan boshlab inson ijtimoiy ehtiyojlar ya'ni turli ittifoqlarda qatnashish, do'stona munosabatlar o'rnatish, suhbat va fikr almashinishga intilish kabilarga ehtiyoj sezadi. Turizm ana shu ehtiyojlarni qondirishga imkon beradi. Boshqa millatlar bilan bo'lgan madaniy aloqalarda inson do'stona munosabatlarni, xalqlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish va o'zaro ishonchni mustahkamlashga hissa qo'shadi.

Milliy turistik ma'muriyatlar mamlakatni turistik manzilgoh sifatida jozibadorligini yaratishda insonning ijtimoiy ehtiyojiga tayanadi.

Turistik ehtiyoj va talab jamiyat rivojlanishi bilan bog'liq. Jumladan talab jamiyat rivojlanishi bilan birga o'zgaradi, eskilari yaramay qoladi va yangilari paydo bo'ladi. Ehtiyoj esa doimiy ravishda kengayib, boyib boradi. Turistik xizmatlar iste'molida chuqur sifat va son o'zgarishlari ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda fan-texnika taraqqiyoti, siyosiy-iqtisodiy, ijtimoiy sohalardagi o'zgarishlar tufayli ro'y bergan. Rivojlangan mamlakatlarda aholining moddiy turmush farovonligi yuksaldi. Bu insonlarni ommaviy ravishda turizm orqali u yoq, bu yoqlarga borib kelishi imkoniyatini berdi va turizmga zamonaviy tus baxsh etdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. X.M.Mamatqulov, I.S.Tuxliyev, A.B.Bektemirov „XalqaroTurizm“ Samarqand-2008
2. A.A.Allaberganov „Turizm Industriyasi“ Toshkent-2004
3. „O'zbekiston iqtisodiyoti mustaqillik yillarida“ Toshkent-2007